

1672 - Rampjaarherdenking - 2022

Ijssellinie

Friese Waterlinie

Stelling Den Helder

Friese Waterlinie

Linie van de Eems

Oude Hollandse Waterlinie

Oude Hollandse Waterlinie

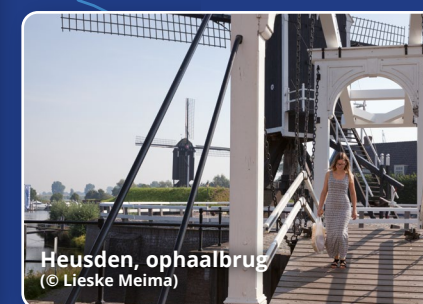
Vestingsteden in Gelderland

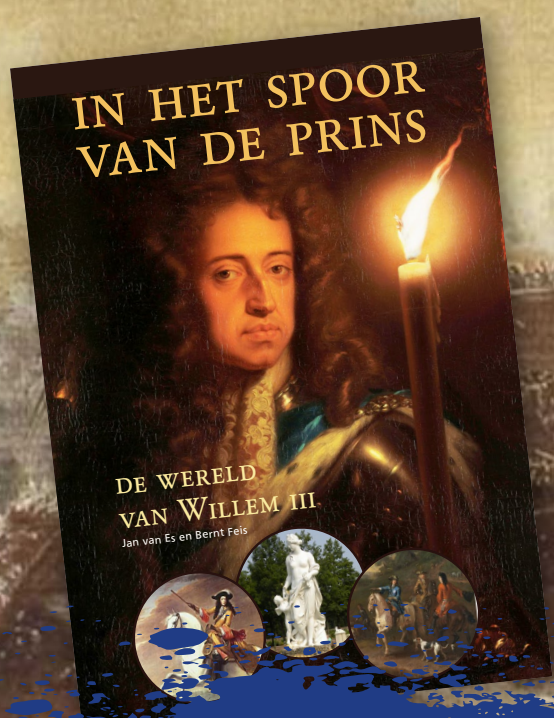
Staats-Spaanse linies

Staats-Spaanse linies

Bekijk de activiteitenkalender Rampjaarherdenking

In 2022 worden in heel Nederland honderden landelijke en lokale activiteiten en exposities georganiseerd rond het thema Rampjaarherdenking. Op de kalender van de Rampjaarherdenking wordt een overzicht gegeven van de belangrijke activiteiten: www.rampjaarherdenking.nl

Hoogtepunten:

- 6 juni - in heel Nederland: Dag van het Kasteel - Een ramp is van allen tijden - verhalen en wandelingen dagvanhetkasteel.nl
- 7 juni - Utrecht Domkerk, Concert en herdenking vice-admiraal Van Ghent
- 10 september - Woerden, Petruskerk, Herdenking Slag om Woerden rampjaarherdenking.nl
- 1 oktober - in heel Nederland: start van de Maand van de Geschiedenis, thema: Wat een ramp! maandvandegeschiedenis.nl
- 7 oktober - Utrecht, Paushuize, Dag van het Rampjaar in Utrecht

Meer weten over het Rampjaar? Bekijk onze informatieve website rampjaar1672.info.

Ook verschijnen er nieuwe publicaties over de tijd van het Rampjaar, zoals

- Nicoline van der Sijs e.a., Franse Tirannie, Het Rampjaar 1672 op school (uitgever Waanders, prijs € 22,50)
- Jan van Es en Bernt Feis, In het Spoor van de Prins, de wereld van Willem III (uitgever Platform, prijs € 19,95).

Beide publicaties kunnen bij het Platform worden besteld: rampjaarherdenking.nl

In 2022 herdenken wij het Rampjaar 1672

In 1672 werd ons land overvallen door een leger van 100.000 soldaten van de Franse koning Lodewijk XIV, de Engelse vloot en twee Duitse bisschoppen. Het werd een gruwelijke oorlog, waarbij grote delen van ons land werden verwoest of geplunderd.

De regering was radeloos, het volk redeloos en het land leek reddeloos. 1672 werd bekend als het Rampjaar. Maar de jonge prins Willem III nam de teugels in handen en bond de strijd aan met de machtige Zonnekoning – een strijd die meer dan veertig jaar zou duren. Hij liet de dijken doorsteken en sluizen openzetten en zo werd de Oude Hollandse Waterlinie geboren.

Ook elders in het land werden waterlinies in stelling gebracht: in het noorden de Linie van de Eems en de Friese Waterlinie, in de zuiden de Staats-Spaanse Linie en de Zuiderwaterlinie. De vijandelijke legers liepen vast in deze muren van water. In juni bracht admiraal Michiel de Ruyter de Frans-Engelse vloot een gevoelige slag toe in

de Slag bij Solebay; hiermee werd een invasie voorkomen. En in de tweede helft van 1672 versloeg generaal Carl von Rabenhaupt de beruchte Duitse bisschop Bommen Berend en werden eerst Groningen en daarna Coevorden ontzet.

Maar het zou nog jaren duren voordat de Duitse en Franse troepen het grondgebied van de Republiek hadden ontruimd. De inundaties, verwoestingen en plunderingen eisten een zware tol; honderdduizenden mensen waren op de vlucht geslagen. De welvaart van de Gouden Eeuw was grotendeels verdwenen.

rampjaarherdenking.nl

Groningen en Coevorden vieren hun ontzet

Groningen en Coevorden werden in 1672 - na een bezetting door Bommen Berend - als eerste bevrijd.

Om het Ontzet van Groningen en Coevorden te vieren vinden diverse activiteiten plaats.

Enkele hoogtepunten uit het programma:

- vanaf april: Exposities over het Rampjaar in Groningen in diverse borgen en musea GO350.nl
- 10 april t/m 25 september: Expositie Stedelijk Museum: Mijndert & Karel - Helden van Coevorden museumcoevorden.nl
- 23 april t/m 30 oktober: Expositie Groninger Museum: Stad houdt stand - 350 jaar Groningens Ontzet groningermuseum.nl

- 11 en 12 juni: Slag om Bourtange bourtange.nl
- 8 juli t/m 30 december: Expositie Noordelijk Scheepvaartmuseum: Welkom in 1672! noordlijkscheepvaartmuseum.nl
- 26 t/m 28 augustus: Groningen's Ontzet jubileumweekend GO350.nl
- 26 t/m 28 augustus: Garnizoensdagen Coevorden met o.a. Slag om Coevorden cultureelcoevorden.nl
- 8 oktober t/m 26 maart 2023: Expositie Stedelijk Museum: 350 jaar Coevorden ontzet museumcoevorden.nl

In 1672 speelde de Oude Hollandse Waterlinie een beslissende rol in een aanval door de Fransen. Door inundaties in het gebied tussen Muider slot en Slot Loevestein en versterking van vestingsteden zoals Naarden, Woerden, Schoonhoven en Gorinchem.

In 2022 wordt dit jubileum gevierd met vele activiteiten en evenementen in Utrecht en Zuid-Holland. Meer informatie op oudenhollandsewaterlinie.nl.

350 jaar Oude Hollandse Waterlinie

- Hele jaar: Slot Loevestein, Expositie 'Denkend aan water...' slotloevestein.nl
- 27, 28 mei: De Tachtig van de Oude Hollandse Waterlinie (Kennedydams): Hoornaar - Waverveen
- 29 mei: Oude Hollandse Waterlinie Fietstour
- 9, 10, 11 juni: Oude Hollandse Waterlinie activiteiten tijdens Woerdense Havendagen
- 9 juli t/m 24 oktober: Kinder Doe Expo: Waterliniemuseum
- 3 september: Festival In het hoofdkwartier van de prins: Bodegraven hoofdkwartier1672.nl
- 9 september t/m 15 oktober: Musical Water en Vuur: div. locaties langs de linie musicalwaterenvuur.nl
- 10 september: Waterlinie-Wijnwandeling, shantiefestival, historische en nautische markt: Nieuwpoort en Schoonhoven

Friese Waterlinie en IJssellinie herdenken Rampjaar

In het Rampjaar hadden Gelderland en Overijssel zwaar te lijden onder de aanvallen van Bommen Berend. De meeste steden aan de IJssellinie werden bezet.

Ook de Friese Waterlinie speelde een belangrijke rol. Prinses Albertine Agnes liet Friese troepen aanrukken om Bommen Berend tegen te houden. In Friesland, Overijssel en Gelderland vinden diverse activiteiten plaats. Enkele hoogtepunten uit het programma:

- 22 mei t/m 30 oktober: Deventer, expositie Museum De Waag: Rampzalig 1672 museumdewaag.nl

- 17 t/m 24 september: Ooststellingwerf - Friese Waterlinieweek met expositie, excursies en fietstochten friesewaterlinie.nl
- 1 juni: Rampjaarfestival Overijssel met lezingen en muziek bommenberendoverijssel.nl
- 12 juni: Lobith: Herdenking Passage du Rhin info@heemkundekringrijnwaarden.nl

In het Rampjaar bewezen de Staats-Spaanse Linie in Zeeland en de Zuiderwaterlinie in Noord-Brabant hun nut: de Fransen stooten eerst hun neus in Aardenburg en trokken vervolgens met een grote boog om deze linies heen.

Onneembare linies in Brabant en Zeeland

Daarbij hadden grote delen van het platteland zwaar te lijden onder de Franse bezetting en het vele water. Ook in Zeeland en Noord-Brabant vinden diverse activiteiten plaats. Enkele hoogtepunten uit het programma:

- 15 maart t/m 24 september: Zierikzee expositie in Stadhuis museum: Het Rampjaar in Zierikzee en omgeving stadsmuseum.nl
- 8 april: Historische dag in Heusden zuiderwaterlinie.nl/rampjaarherdenking-1672
- 4 juni: Aardenburg, Grote historische markt cultuurforumaardenburg.nl
- Zomer: wandel-, fiets- en autoroutes zuiderwaterlinie.nl/rampjaarherdenking-1672